

ćwiczeń. Z ważniejszych należy wymienić podręcznik „Higiena i dobrostan zwierząt gospodarskich”. Są też współautorami monografii: „Współczesna problematyka odorów”, „Katastrofy naturalne i cywilizacyjne”, „Pollution and organic aspects of animal production”, „Farm Animals Welfare, Environment and Food Quality Interaction Studies” i „New concepts in food evaluation Nutraceuticals-Analyses-Consumer”.

Interdyscyplinarne osiągnięcia Katedry wynikają także z długoletniej współpracy z krajowymi instytutami naukowo-badawczymi i uczelniami wyższymi, takimi jak: Politechnika Wrocławska (Wydział Chemiczny oraz Wydział Inżynierii Środowiska), Politechnika Krakowska (Wydział Inżynierii i Technologii Chemicznej), Śląski Uniwersytet Medyczny w Sosnowcu, Akademia Medyczna we Wrocławiu, Instytut Nawozów Sztucznych PIB w Puławach, Morski Instytut Rybacki PIB w Gdyni, Instytut Zootechniki PIB w Krakowie, Państwowy Instytut Weterynarii PIB w Puławach oraz IGO „Poltegor-Instytut” we Wrocławiu. Nawiązano również współpracę na-

ukowo-badawczą z macierzystymi katedrami za granicą: Lwowskim Uniwersytetem Weterynaryjnym (Ukraina), Uniwersytetem Medycyny Weterynaryjnej i Farmacji w Koszycach (Słowacja), a ostatnio także z Uniwersytetem Stanowym w Iowa (USA) oraz Uniwersytetem Medycyny Weterynaryjnej w Hannoverze (Niemcy). Katedra prowadzi też szeroką współpracę z firmami i przedsiębiorstwami: KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie, FZNP „Biocheffa” w Sosnowcu, PHW „Tronina” w Rakowie, PPU Klimatex w Bytomiu, Gospodarstwo Agroturystyczne „Osada Daniela” w Jarosławcu, AdiFeed w Warszawie oraz Cargill w Kiszkwie k. Poznania.

W Katedrze pracują 22 osoby, w tym 8 nauczycieli akademickich – profesorowie zwyczajni: prof. dr hab. Zbigniew Dobrzański, prof. dr hab. Roman Kołacz, prof. dr hab. Witold Janeczek; adiunkci: dr hab. Adam Roman, dr Robert Kupczyński, dr Mariusz Korczyński, dr Sebastian Opaliński, dr Krzysztof Marycz i 6 pracowników inżynieryjno-technicznych.

Zbigniew Dobrzański

Katedra Żywienia Zwierząt i Paszoznawstwa

Katedra Żywienia Zwierząt utworzona została w 1951 r. w wyniku podziału Katedry Hodowli i Żywienia Zwierząt, kierowanej przez prof. Tadeusza Konopińskiego, na dwie odrębne jednostki organizacyjne Wydziału Zootechnicznego. W strukturze instytutowej, wprowadzonej w 1970 r. powstał Instytut Żywienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej, w skład którego weszły Katedra Paszoznawstwa, której kierownikiem był doc. dr Władysław Nadwyszawski i Katedra Żywienia Zwierząt, którą kierował prof. dr h.c. Zygmunt Ruszczyc.

W 1982 r. powrócono do nazwy Katedra Żywienia Zwierząt i Gospodarki Paszowej. Obecnie Katedra funkcjonuje pod nazwą Katedra Żywienia Zwierząt i Paszoznawstwa. Od początku istnienia Katedry Żywienia Zwierząt do 1984 roku kierował nią prof. Zygmunt Ruszczyc. Profesor opublikował 111 publikacji naukowych oraz wielokrotnie wznawiany, pierwszy podręcznik „Żywienie zwierząt i paszoznawstwo”, z którego korzystały liczne roczniki studentów wydziałów zootechnicznych, weterynaryjnych i rolniczych z całej Polski, a także wielokrotnie wznawiany podręcznik „Doświadczalnictwo zootechniczne”, który umożliwił dynamiczny rozwój metodologii prowadzenia badań na zwierzętach, a wielu badaczom służy do dziś.

W 1984 r. kierownikiem Katedry został prof. dr hab. Jerzy Preś. Dorobek naukowy prof. Jerzego Presia obejmuje 460 prac naukowych, opublikowanych w języku polskim, niemieckim i angielskim w wielu liczących się czasopismach naukowych. Jest autorem skryptów do ćwiczeń oraz 7 podręczników. Opracował wiele referatów naukowych, syntez badań własnych, których wyniki prezentował na międzynarodowych i krajowych kongresach i sympozjach, a także licznych publikacji popularnonaukowych oraz wielu innych opracowań, w tym ogólnopolskiej instrukcji pt. „Zasady żywienia krów wysokowydajnych”. Problematykę wdrożeniową obejmuje również opracowanie zwarte pt. „Czynniki żywieniowe powiązane z występowaniem chorób metabolicznych u krów mlecznych”.

W roku 1990 kierownikiem Katedry została prof. dr hab. dr h.c. Dorota Jamroz, która w latach 1981-1984 pełniła funkcję prodziekana Wydziału Zootechnicznego, a w latach 1987-1990 dziekana tego Wydziału. Dorobek prof. Doroty Jamroz obejmuje ogółem 874 prace naukowe opublikowane w języku polskim, angielskim, niemieckim i chorwackim w wielu czasopismach naukowych, w tym z IF. Opracowała wiele referatów naukowych i syntez badań własnych, których wyniki prezentowała na międzynarodowych i krajowych kongresach i sympozjach oraz w licznych publikacjach popularnonaukowych. Pod redakcją prof. Doroty Jamroz w 2001 roku wydany został przez PWN 3-tomowy podręcznik „Żywienie zwierząt i paszoznaw-

stwo”, w którym opracowała 16 rozdziałów. Jest autorką kilku skryptów do ćwiczeń oraz 6 książek, a także (przy współudziale dr J. Kubizny) 4 obszernych rozdziałów, opracowanych w języku angielskim, w dwóch międzynarodowych podręcznikach żywienia zwierząt i dietyki weterynaryjnej, opublikowanych na Węgrzech.

W roku 2010 kierownictwo Katedrą objęła prof. dr hab. Stefania Kinal. Dorobek naukowy prof. Stefanie Kinal obejmuje łącznie 256 prac naukowych opublikowanych w języku polskim, angielskim i niemieckim w liczących się czasopismach naukowych. Jest autorką 5 opracowań zwartych. Opracowała kilkanaście referatów naukowych i wiele doniesień na konferencje i sympozja naukowe krajowe i zagraniczne, a także wiele artykułów popularnonaukowych i przeglądowych.

Pracownicy Katedry prowadzą zajęcia dydaktyczne na wydziałach: Biologii i Hodowli Zwierząt, Medycyny Weterynaryjnej i Przyrodniczo-Technologicznym, na studiach stacjonarnych i zaocznych, z zakresu podstaw ogólnego i szczegółowego żywienia zwierząt, fizjologii trawienia, ekologicznych systemów żywienia zwierząt, produkcji pasz przemysłowych i premiksów oraz doświadczalnictwa zootechnicznego. Od roku 2001 prowadzone są zajęcia z zakresu żywienia człowieka, ekotrofologii i utylizacji odpadów produkcji rolniczej. Katedra w latach 80. XX wieku organizowała dwukrotnie podyplomowe studia z zakresu żywienia zwierząt, a od 1995 roku podyplomowe studia z zakresu produkcji pasz przemysłowych i doradztwa żywieniowego. Kierownikiem studiów jest prof. Dorota Jamroz.

W Katedrze wykonano 12 przewodów habilitacyjnych, wypromowano 42 doktorów oraz zrealizowano ponad 300 prac magisterskich. Katedra przygotowała wnioski i współuczestniczyła w promocji doktora *honoris causa* dwóch znakomości z zakresu żywienia zwierząt: prof. dr. Kazimierza Gawęckiego (AR w Poznaniu) i prof. dr. dr. h.c. *multi* Manfreda Kirchgessnera (TU w Monachium). Pracownicy Katedry również wyróżniani byli nadaniem godności doktora *honoris causa*: prof. dr. Zygmunt Ruszczyc (1990) – AR w Poznaniu, prof. dr hab. Dorota Jamroz (2006) – AR w Lublinie, prof. dr hab. Dorota Jamroz (2007) – AR w Poznaniu.

Główne kierunki badawcze Katedry obejmują następującą problematykę: ocena składu chemicznego i wartości pokarmowej pasz gospodarskich z uwzględnieniem substancji antyodżywczych i szkodliwych; możliwości zwiększenia produktywności użytków zielonych przez bezpośredni podsiew nasion traw i roślin motylkowych; doskonalenie metod konserwacji pasz zielonych – wykorzystanie dodatków kiszonkarskich nowej generacji, produkcja kiszzonek z nowych gatunków roślin; ocena przydatności kiszzonek sporządzanych z niektórych gatunków roślin prosoyatnych w żywieniu przeżuwaczy; wykorzystanie niekonwencjonalnych pasz ubocznych i odpadowych z przemysłu rolnego w żywieniu drobiu, trzody chlewnej i bydła; stosowanie produktów ubocznych z przemysłu tłuszczowego i produkcji biopaliw w żywieniu zwierząt; sys-

temy żywienia bydła i owiec w różnych rejonach Dolnego Śląska; efektywność stosowania różnych dodatków mineralnych z uwzględnieniem pochodzenia i formy chemicznej w żywieniu przeżuwaczy, drobiu i trzody chlewnej; fizjologiczne i biochemiczne uwarunkowania wykorzystania składników pokarmowych w przewodzie pokarmowym przeżuwaczy; roślinne substancje biologicznie czynne i ich wpływ na zwiększanie odporności oraz poprawę zdrowotności zwierząt; stosowanie różnych dodatków paszowych o korzystnym oddziaływaniu na wzrost i rozwój młodych zwierząt; wykorzystanie różnych źródeł białka w mieszankach treściwych dla drobiu, bilansowanie aminokwasów, zmniejszanie emisji azotu do środowiska; fizjologia trawienia i fermentacji substancji strukturalnych u drobiu; mechanizmy działania substancji biologicznie czynnych i ziół w żywieniu trzody chlewnej, drobiu i cieląt; optymalizacja składników mineralnych w dawkach pokarmowych zwierząt monogastrycznych i przeżuwaczy.

Znaczący wkład pracy w rozwój Katedry wnieśli jej byli pracownicy: doc. dr Władysław Nadwyszawski – specjalista w dziedzinie paszoznawstwa i prof. dr hab. Zofia Fritz – specjalista w zakresie fizjologii trawienia. Nie można również pominąć wieloletniego kierownika laboratorium mgr inż. Ewy Wojciechowskiej, organizatorki doświadczeń na zwierzętach mgr inż. Jadwigi Krupskiej, inż. Marii Pieniądz, inż. Waldemara Golika oraz oddanego pracy w trudnych latach organizowania Katedry laboranta Jana Nowaka.

Osiągnięcia naukowe Katedry wyrażają się licznymi publikacjami w naukowych czasopiśmie krajowych i zagranicznych, zorganizowaniem i współuczestnictwem w organizacji wielu sympozjów

oraz członkostwem w krajowych i zagranicznych organizacjach naukowych, komisjach problemowych, radach naukowych oraz kolegiach redakcyjnych różnych czasopiśmie naukowych, w tym również zagranicznych (prof. D. Jamroz).

Aktualnie w Katedrze zatrudnionych jest 19 osób, w tym 12 nauczycieli akademickich: prof. dr hab. Stefania Kinal, prof. dr hab. Bogusław Fuchs, prof. dr hab. Stanisław Krzywiecki, dr hab. Agnieszka Szyszowska prof. nadzw., dr hab. Waclaw Łuczak, dr hab. Andrzej Wiliczekiewicz, dr hab. Janusz Orda, dr Rafał Bodarski, dr inż. Maja Słupczyńska, dr inż. Anna Szuba-Trznadel, dr Barbara Król i dr Jolanta Skorupińska oraz 7 pracowników inżyniersko-technicznych. Pracownicy emerytowani to: prof. dr hab. Dorota Jamroz, prof. dr hab. Jerzy Preś, dr hab. Alina Schleicher prof. nadzw., prof. dr hab. Adolf Korniewicz, mgr inż. Ewa Wojciechowska, inż. Janina Matejuk.

W Katedrze funkcjonuje laboratorium, które jest nowoczesnie wyposażoną jednostką analityczną obejmującą: pracownię biochemiczną krwi, pracownię oznaczeń mineralnych, pracownię chromatografii gazowej, pracownię oznaczeń aminokwasów, pracownię analiz podstawowych w paszach i materiale biologicznym.

Pracownicy Katedry zawsze bardzo aktywnie uczestniczyli w specjalistycznych szkoleniach terenowych pracowników produkcji zwierzęcej, opracowywali wdrożenia, instrukcje i referaty, udzielali konsultacji i porad. Laboratorium Katedry usługowo wykonuje analizy podstawowego składu pasz, oznaczenia aminokwasów, składników mineralnych, oznaczenia energii i analizy kiszzonek.

Stefania Kinal, Janusz Kubizna, Waclaw Łuczak

Instytut Biologii

Jesienią 1951 r., w wyniku odłączenia od Uniwersytetu i Politechniki Wrocławskiej czterech wydziałów, utworzono Wyższą Szkołę Rolniczą. Z Katedry Zoologii Rolniczej i Entomologii Stosowanej wydzielony został Zakład Zoologii, który stał się zawiązkiem Katedry Zoologii. Powołana w 1951 r. Katedra weszła w skład Wydziału Zootechnicznego, a jej siedziba, do 2003 r., mieściła się w budynku przy ul. Cybulskiego 20 we Wrocławiu.

Pierwszym kierownikiem Katedry Zoologii (do 1952 r.) był doc. dr hab. Stanisław Liskiewicz, który początkowo prowadził badania nad fauną pijawek, a w okresie późniejszym – nad owadami należącej do rzędu przylżeńców. W latach 1952-1954 Katedrą kierował prof. Eugeniusz Grabda. Należał do grona znanych parazytologów, a Jego pasją były pasożyty ryb. Odkrył i opisał wiele gatunków tasiemców. W 1954 r. kierownictwo Katedry objął prof. Stanisław Chudoba, specjalista z zakresu protozoologii, który kierował jednostką do jej połączenia w 1970 r. z Katedrą Limnologii i Rybactwa oraz Zakładem Łowiectwa i utworzenia Instytutu Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej.

W efekcie przeprowadzonej reorganizacji zmienił się status jednostki – włączone do Instytutu katedry zostały zakładami. Kierownikiem Zakładu Zoologii został doc. dr hab. Stanisław Humiński, teriolog i ekolog. W 1975 r. funkcja kierownika została powierzona doc. dr. hab. Stanisławowi Patykowi, specjalście z zakresu zwalczania pasożytów.

W roku 1982, po ponownej reorganizacji, Zakład Zoologii przekształcony został w Katedrę Zoologii. Na kierownika został powołany prof. dr hab. Ryszard Haitlinger. W latach 2000-2004 obowiązki kierownika Katedry Zoologii pełnili: dr Zofia Czarna (1991-2000, 2002-2003), dr hab. Tadeusz Zatwarnicki (2000-2001), prof. dr hab. Zbigniew Dobrzański (2001-2002) i dr Grzegorz Kopij (2003-2004).

W związku z rozszerzeniem tematyki badawczej o zagadnienia z zakresu ekologii, co wiązało się także z wprowadzeniem nowych przedmiotów do programu studiów, w 2002 r. Katedra Zoologii przemianowana została na Katedrę Zoologii i Ekologii. W roku

2003 siedzibę Katedry przeniesiono do nowego budynku przy ulicy Kożuchowskiej 5b. W latach 2004-2009 kierownikiem Katedry był prof. dr hab. Grzegorz Gabryś.

W początkowym okresie funkcjonowania Katedry, w latach 1951-1970, w pracach badawczych dominował kierunek teriologiczny. Prowadzone były badania faunistyczno-ekologiczne drobnych ssaków Polski, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru Sudetów, Beskidu, Pienin i Gorców. Efektem tych badań było m.in. wyjaśnienie wpływu wewnętrznych mechanizmów na stan populacji gryzoni, a także wpływu zabiegów agrotechnicznych i warunków środowiskowych na dynamikę liczebności *Microtus arvalis*. Równolegle realizowane były badania parazytologiczne, koncentrujące się przede wszystkim na faunie ektopasożytów ssaków. Zainicjowane zostały prace badawcze nad możliwością zastosowania karbaminianów i związków fosforoorganicznych do zwalczania gza bydłowego i ektopasożytów zwierząt gospodarskich. Od 1970 roku w tematyce badawczej zaczął dominować kierunek akaro-entomologiczny, w ramach którego kontynuowane były również badania z zakresu parazytologii.

Wraz z przyjęciem nowych pracowników, po 2000 roku, spektrum prowadzonych badań zostało poszerzone o zagadnienia antropologiczno-paleontologiczne i paleoekologiczne. Pracownicy Katedry Zoologii i Ekologii prowadzili badania naukowe w kilku dziedzinach koncentrujących się wokół szeroko pojętej zoologii bezkręgowców i kręgowców, z uwzględnieniem człowieka. Badania obejmowały faunę krajową, europejską i światową. Efektem były liczne monografie i publikacje w renomowanych czasopiśmie naukowych krajowych i zagranicznych. Zespół akarologiczny zajmował się systematyką, ekologią, biologią i ewolucją roztoczy z grupy *Parasitengona terrestria* (Acari: Actinotrichida). Zespół parazytologiczny koncentrował się wokół systematyki, ekologii i biologii helmintów – pasożytów wewnętrznych (Monogenea, Trematoda, Cestoda, Nematoda, Acanthocephala) kręgowców, szczególnie ryb słodkowodnych i ssaków (Vertebrata: Pisces et Mammalia). Badania bezkręgowców prowadzone były również w zakresie entomologii i malakologii, obejmując zagadnienia związane z systematyką, ekologią i biologią muchówek (Insecta: Diptera) oraz cyklem życiowym, biologią rozwoju i dynamiką populacji ślimaków lądowych